

Inhoud

Opdracht 5
Dankwoord 5
Inleiding 9

Hoofdstuk 1 Benodigdheden en werkopstelling 11

Aquarelverf 12
Penselen 15
Paletten 16
Papier 17
Extra benodigdheden 18
De werkopstelling 20
Werken en spullen bewaren 22

Hoofdstuk 2 Aquareltechnieken 25

Kennismaken met aquarel 26
Basistechnieken 30
Speciale effecten 36
Fouten in aquarel corrigeren 41

Hoofdstuk 3 Je idee uitwerken 43

Voorbeelden en inspiratie 44
Toonwaarden 46
Kleurentheorie 48
Compositie in de kunst 51
Buiten aquarelleren 52

Hoofdstuk 4 Werkstukken 55

Das met boshyacinten 56
Vliegenzwam met varens en eikels 60
Kerkuil 65
Grote bloedsteelmycena's
en wilde aardbeien 68
Beervlinder met mycena's, eikels,
rozenbottels en bramen 73
Tijgersalamander 77
Valse kopergroenzwam met segrijnslak 81
Damhert en vingerhoedskruid 86
Dwergmuis en gewone elfenbankjes 90
Nachtpauwoog en bonte bessenvlinder 95
Egel 98
Cantharellen met dagpauwooggrups
en vuurwants 103
Vleermuis met maarts viooltjes 109
Winterkoninkje op een Laccaria
ochropurea 112
Rups van de hermelijnvlinder 117
Eekhoorn met eikels 120
Lijster en nest 124
Vos en hondsrozen 128
Haas 133
Grote parasolzwam en gewone pad 137

Over de auteur 142
Register 143

Aquarelverf

Het kiezen en kopen van aquarelverf kan voor beginners een van de meest overweldigende – en leukste! – aspecten van het aquarelleren zijn. Hoewel de keuze op het eerste gezicht overdonderend is, heb je echt niet veel nodig om vrijwel alles te kunnen schilderen. Hier zijn een paar dingen om in gedachten te houden bij het kiezen van je verf.

Tubes versus napjes

Aquarelverf is er in twee vormen: in tubes en als napjes (of blokjes). De verf is hetzelfde, alleen de consistentie is anders. In napjes is de verf vast, terwijl de net uit de tube geknepen verf nat is. Veel beginners vragen welke verf ze het best kunnen gebruiken. Ik adviseer napjes, omdat je daarmee tegelijk het belang van water- en pigmentgebruik leert kennen. Mensen die meteen tubes gebruiken, behandelen de verf vaak als acryl- of plakkaatverf (gouache); ze voegen niet genoeg water toe en gebruiken te verzadigde kleuren.

Je hoeft geen kant-en-klare napjes te kopen; je kunt je ze zelf maken door tubes te kopen en de verf in een vakje van een palet te knijpen. Je laat de verf dan in de vakjes drogen. Ik vind deze aanpak erg handig als je met aquarelleren begint.

Beginners- versus kunstenaarskwaliteit

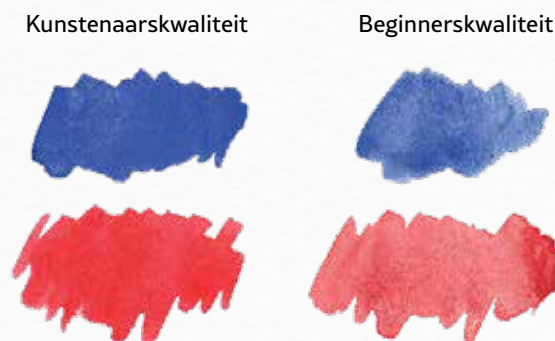
Kwaliteit is essentieel bij aquarelverf. Koop niet de goedkoopste verf, want die stelt je beslist teleur. Begin liever met een betaalbare beginnerskwaliteit die goed presteert op papier. Merken die ik mijn leerlingen aanbeveel, zijn onder andere Winsor & Newton, White Nights en Paul Rubens.

Wanneer je meer ervaring krijgt met aquarelverf, zul je op zoek gaan naar andere kleuren, nieuwe merken uitproberen en uiteindelijk kleuren van diverse merken combineren om unieke kleurenmengsels te maken. Je kunt dan overstappen op de hoogste kwaliteit van topmerken, zoals Rembrandt, Daniel Smith, Sennelier, Schmincke en Winsor & Newtons professionele assortiment.

Veel kunstenaars twijfelen welk assortiment ze moeten kopen. Ik raad ze altijd aan om goedkoop te beginnen en daarna over te stappen op een duurder assortiment. Het belangrijkste verschil is dat goedkopere verf minder pigment en meer vulstoffen als krijt bevat, waardoor de kleuren minder intens zijn. Veel kunstenaars betreuren het dat ze niet zijn begonnen met dure verf, die zuiver pigment en Arabische gom als bindmiddel bevat. De kleuren zijn levendiger, helderder en vervagen minder snel, maar de prijs weerspiegelt de kwaliteit. Niet iedereen kan zich meteen professionele verf veroorloven, dus als je niet zeker weet of aquarelverf het medium voor jou is, raad ik je aan te beginnen met goedkopere verf.

Aquarelverf is verkrijgbaar in tubes en als napjes.

Basiskleuren

Om te beginnen heb je minimaal zes kleuren nodig. Je kunt alle kleuren die je nodig hebt mengen met de drie primaire kleuren: rood, blauw en geel. Bovendien kunnen kleuren warm of koel zijn. Op basis van dit principe hebben we zes primaire kleuren: drie warme en drie koele:

- Warm geel, koel geel
- Warm rood, koel rood
- Warm blauw, koel blauw

Dat gezegd hebbende, raad ik, in tegenstelling tot veel docenten, vaak aan om eerst twaalf tot vierentwintig kleuren te proberen en daarmee het bereik te verkennen dat je gaat gebruiken. Zo krijg je vertrouwen voordat je de basisprincipes van het kleuren mengen leert. Beginners raken soms gefrustreerd door beperkte paletten

en geven het op omdat ze niet weten tot welke resultaten mengen leidt. Neem na het experimenteren met kleuren de tijd om de kleurentheorie te bestuderen. Deze oefeningen leren je begrijpen hoe kleuren samenwerken.

Mijn palet

Voor mijn lessen gebruik ik vaak de volgende kleuren van Winsor & Newton:

• Citroengeel (koel)	• Gebrande omber
• Cadmiumgeel imit. (warm)	• Sapgroen
• Rauwe sienna	• Veronesegroen
• Cadmiumoranje imit.	• Hookersgroen
• Gele oker	• Kobaltblauw
• Gebrande sienna	• Frans ultramarijn (warm)
• Diep cadmiumrood imit. (warm)	• Ceruleumblauw (koel)
• Karmozijnrood (koel)	• Dioxazinepaars
• Permanentroze	• Paynesgrijs
• Purperlak	• Lampenzwart
• Lichtrood	

De stippen op de peer links zijn aangebracht toen de verf nog nat was; de stippen rechts zijn aangebracht op droge verf.

Stippelen

Met deze techniek, die je meestal nat-op-droog uitvoert, voeg je details toe. Je kunt de methode halverwege het aquarelleren (na twee of drie lagen) toepassen om textuur aan te brengen of om op het laatst gedurfde details toe te voegen. Je kunt ook nat-in-nat stippelen.

Laten we twee peren schilderen in een warme gele kleur met een rond penseel nr. 6.

1. Breng bij de eerste peer met een klein penseel nr. 2/0 stippen aan in een donkerbruine kleur terwijl de peer nog nat is.
2. Wacht voor de tweede peer tot hij droog is voor je de stippen aanbrengt.

Scan voor een video.

Waterdruppels

Door water te druppelen maak je je kunstwerk eenvoudig interessanter. Breng met een rond penseel nr. 6 druppels schoon (of gekleurd) water aan op een vochtig of nat object om lichtere delen te creëren. Waterdruppels hebben het mooiste effect bij donkere kleuren, zoals blauw, donkergroen, zwart en bruin.

Scan voor een video.

1. Schilder met donkerpaars een cirkel van 7-10 cm breed. Laat de verf iets drogen tot hij vochtig is (een paar minuten).
2. Doop vervolgens een penseel nr. 6 in water, zodat er een druppel aan blijft hangen. Breng de druppel lichtjes aan op de cirkel. Druk niet hard, maar laat het water gewoon vallen.
3. Doop het penseel opnieuw in water en breng zo meerdere druppels aan. Je kunt ook gekleurd water gebruiken. Het belangrijkste is dat je de vochtigheid van het papier en de hoeveelheid water in de druppel goed combineert.

Mengen op papier

Bij deze nat-in-nattechniek, in het Engels 'charging' genoemd, laat je de ene natte kleur in een andere natte kleur vallen. Zo meng je je kleuren direct op het papier in plaats van op het palet, wat fantastische resultaten oplevert.

Scan voor een video.

1. Schilder een eenvoudig blad in een lichte kleur met een rond penseel nr. 6.

2. Neem terwijl de verf nog nat is met een penseel nr. 2/0 een donkerdere kleur verf op. Breng de verf likje voor likje aan; door lichtjes te drukken komt de kleur vrij.

3. Herhaal stap 2 indien gewenst met dezelfde of een andere kleur. Je kunt de verf op dezelfde plek of elders op het papier aanbrengen.

Buiten aquarelleren

Buiten schilderen, ook wel schilderen en plein air genoemd, is heerlijk. Je werkt direct met de natuur en neemt de beelden, geluiden en geuren om je heen in je op. Het is een uitdaging, maar wel een die loont.

Waarom buiten schilderen?

Meer details en kleuren: schilderen naar het echte leven geeft je meer gevoel voor kleur en textuur dan foto's kunnen vastleggen.

Het hoeft niet perfect: het doel van schilderen en plein air is geen perfect plaatje – je legt het gevoel van het moment vast.

Experimenteren met kleur: buiten schilderen moedigt je aan om ongebruikelijke kleurencombinaties te proberen. In je hoofd is een dennenappel misschien bruin, maar in het licht kan hij onverwachte tinten als rood of zwart laten zien.

Tips voor buiten schilderen

Check het weer: houd rekening met de weersomstandigheden waarin je gaat werken.

Bereid je benodigdheden voor: houd je uitrusting in het begin eenvoudig. Een klein schetsboek, draagbaar verfdoosje met palet en een paar penselen zouden moeten volstaan.

Begin met eenvoudige onderwerpen: kies een object of tafereel dat er niet te moeilijk uit ziet.

Zoek een rustige plek: zoek een plekje waar je ontspannen en geconcentreerd kunt schilderen.

Wat niet mag ontbreken

Schetsboek: een draagbaar, lichtgewicht schetsboek.

Aquarelverf: een kleine set voor op reis of een plastic doosje of blikje met deksel gevuld met je favoriete kleuren.

Palet: een plastic palet of een klein aardewerken bordje om kleuren te mengen.

Penselen: een kleine selectie (maten 12, 6, 3 en 2/0).

Waterhouder: plat te drukken bekers of bakjes zijn ideaal.

Keukenpapier: om je penselen schoon te houden.

Vouwstoel: om comfortabel te zitten tijdens het schilderen.

Klemmen: om je papier vast te zetten bij winderige omstandigheden.

Tussendoortjes en water: voor de nodige hydratatie en energie.

Bescherming tegen de zon: een hoed en zonnebrandcrème voor lange sessies.

Muggenspray: om insecten op afstand te houden.

Of je nu bezig bent je de kleurentheorie eigen te maken, je gevoel voor compositie verbetert of buiten gaat schilderen, elk onderdeel van het proces draagt bij aan je ontwikkeling als kunstenaar. Omarm elke uitdaging en vergeet niet te genieten van de creatieve reis.

Als je niet buiten kunt schilderen, is het waardevol om voorbeelden te verzamelen en te schetsen en schilderen.

Vliegenzwam met varens en eikels

Dit is de klassieke rode paddenstoel met witte stippen. De vliegenzwam (*Amanita muscaria*) biedt een prachtige aanblik en fleurt elke grijze dag op. In deze les leer je werken met maskeervloeistof om de stippen wit te laten en ervaar je hoe bevredigend het is de opgedroogde vloeistof te verwijderen!

Kleuren

Penselen

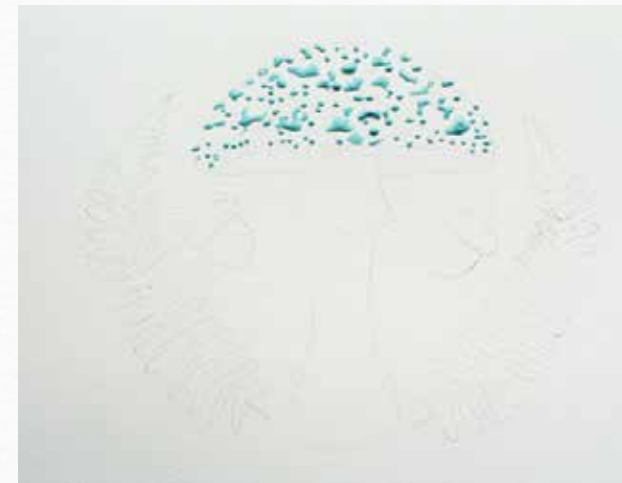
Rond penseel nr. 6
Rond penseel nr. 3
Rond penseel nr. 2/0 voor details
Oud penseel voor maskeervloeistof

Papier

300 grams koudgeperst

Verder

Maskeervloeistof

1. Breng met een oud penseel of een druppelaar maskeervloeistof aan op de hoed van de paddenstoel. Bedek zo de witte stippen op de hoed. Laat volledig drogen.

2. Bereid deze drie kleuren (melkdik) voor: cadmiumgeel, cadmiumoranje en cadmiumrood. Maak met een penseel nr. 6 drie 'poeltjes' op een keramisch palet. Breng eerst cadmiumgeel aan langs de onderrand van de hoed, vervolgens cadmiumoranje in het midden en tenslotte cadmiumrood bovenaan. Laat de verf drogen.

3. Voor de varens heb je een mengsel van sapgroen en rauwe omber nodig, evenals gebrande sienna, gele oker en Hookersgroen. Vul eerst met een penseel nr. 3-6 het midden van de varens op met gemengd sapgroen en rauwe omber (theedik). Spoel terwijl de verf nog nat is je penseel uit en breng dan gebrande sienna (roomdik) nat-in-nat aan op de punt en de bladranden. Werk dan verder met gele oker (roomdik) en daarna Hookersgroen (roomdik).

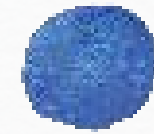
4. Doe hetzelfde bij de andere varens. Verander de kleuren iets, zodat deze er anders uitziet dan de rechtere varens. Laat de verf drogen.

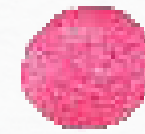
Vos en hondsrozen

Een speelse vos verstopt zich tussen hondsrozen. Dit kleurige tafereel helpt je om verschillende tinten te onderzoeken terwijl je met belangrijke aquareltechnieken zoals nat-in-nat en nat-op-droog oefent.

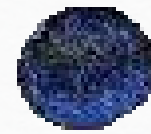
Kleuren

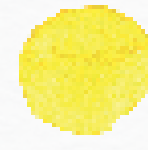
KOBALTBLAUW

PERMANENTROZE

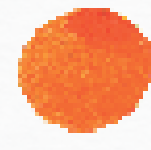
PAYNESGRIJS

CADMIUMGEEL
(IMIT.)

RAUWE OMBER

CADMIUM-
ORANJE

SAPGROEN

HOOKERSGROEN

GEBRANDE
SIENNA

GEBRANDE
OMBER

LAMPENZWART

WITTE GOUACHE

Penselen

Rond penseel nr. 6

Rond penseel nr. 3

Rond penseel nr. 2/0 voor details

Papier

300 grams koudgeperst

1. Breng op een van de bloemen een gelijkmatige laag water aan. Breng met een penseel nr. 2/0 een mengsel van kobaltblauw en permanentroze (theedik) aan langs de randen van de bloemblaadjes. Laat drogen.

2. Doe hetzelfde bij de andere bloem (eerst nat maken en dan de randen schilderen), maar nu met een mengsel van kobaltblauw en Paynesgrijs (theedik). Breng ook een beetje permanentroze aan op enkele bloemblaadjes.